

quest estudi. Cal valorar la utilització de les fitxes com a material del qual se'n dedueixen els moviments migratoris, ja que malgrat ésser una mostra fragmentària —tot i que capaç d'assenyalar les variables fonamentals— són un perfecte complement a les fonts estadístiques que forneix l'Institut Nacional d'Estadística, les quals assenyalen només l'origen dels immigrants.

Els immigrants vinguts a les comarques gironines —provinents en gran part d'Andalusia i Extremadura— s'han distribuït d'una manera molt desigual, més que res obeint a un fet bàsic: la recerca de llocs de treball. Cal assenyalar l'elevada atracció que exerceixen els pobles costaners i industrials, encara que en aquests últims —tal vegada per l'absència de noves vivendes o llurs preus prohibitius per a economies febles— la immigració ha format —i no pas voluntàriament— cossos a part de la població autòctona tals com Vila-roja, Germans Sàbat, Albergs Provisionals, etc

Que la immigració faci córrer rius de tinta i se la consideri el problema nacional número u de Catalunya no és una constatació gratuïta. Cal, per tant, treballar des de tots els àmbits, ja com diu Muntaner i Pascual al pròleg del llibre que estem comentant «tota investigació, estudi, recull de dades o comentaris sobre la immigració (...) serà una mostra més de la voluntat dels catalans d'aconseguir uns plantejaments col·lectius; aspiració que, com tot altre delit humà, exigeix un esforç continuat i sense desànim».

Ramon ALBERCH i FUGUERAS

PLA CASADEVALL, Pere

El Suro. Què és, per què serveix?

Barcelona, Universitat Politècnica de Barcelona, Diputació Provincial de Girona i Cambra de Comerç i Indústria de Girona, 1976, 388 pàgines.

Acurat estudi tècnic sobre el suro. Des de l'obtenció de la primera matèria a partir de l'escorça de l'alzina surera fins a l'anàlisi de les múltiples aplicacions d'aquest producte en la indústria l'autor va desgranant en els successius capítols tots els processos que comporta la seva elaboració i n'estudia les característiques químiques i les propietats físiques.

La importància del treball al nostre entendre rau en 1. La gran relació de la indústria del suro amb les nostres terres (encara en l'actualitat els productes de suro són la primera partida de l'exportació gironina). 2. L'escassa atenció i la manca d'estudis dedicada a aquest producte. 3. La descripció de la maquinària i els processos tècnics amb referència a la seva evolució històrica. 4. La participació prou notable de gi-

ronins en la millora de les tècniques de treball del suro i 5, la redacció en català d'aquesta precisa aproximació de caràcter fonamental tècnic.

En canvi i sense voler fer-ne cap retret en relació a la vàlua general del llibre creiem que una major interrelació d'aquesta anàlisi tècnica amb la realitat socio-econòmica del suro gironí hauria enriquit el treball. També trobem a mancar-hi una seriosa aproximació a la situació actual del suro gironí que algú hauria d'emprendre algun dia. Creiem que caldria aclarir molt bé la situació actual de crisi d'aquest sector que troba dificultats tant en la producció de la matèria prima (degradació dels boscos d'alzines sureres), com en la comercialització dels principals productes.

En tot cas voldriem que més que un retret aquests petits detalls crítics fossin interpretats com un estímul, i el propi senyor Pla s'animés a donar-nos una nova aproximació d'aquests temes preocupants i que en aquest utilíssim i gruixut volum s'ha deixat en el tinter.

Joaquim NADAL i FARRERAS

ANALES DEL INSTITUTO DE ESTUDIOS GERUNDENSES

Homenaje a Santiago Sobrequés Vidal; vol. XXII (1974-1975), Girona, CSIC-Patronat Eiximenis de la Diputació de Girona, 1976, 498 pàgines.

Volum miscel·lani que aplega trenta-un treballs dedicats a honorar la memòria del que fou insigne historiador gironí. No volem ara entrar en l'anàlisi detallada de cada un dels treballs que s'apleguen en aquest volum; es tracta solament de donar notícia d'aquesta publicació ara que la «Revista de Girona» inicia una secció d'informació bibliogràfica.

La importància de la notícia crec que es pot concretar en els següents punts: 1. Els «Anales» de l'IEG és la publicació científicament més sòlida de les que es publica a les comarques gironines i fins i tot de la majoria de les publicacions de caràcter local que es publiquen arreu d'Espanya. L'aparició d'aquest volum XXII avala una continuïtat exemplar de la que és creditor en molt bona part el Sr. Lluís Batlle i Prats, abnegat secretari de la publicació. 2, a través d'aquesta publicació troba continuïtat a través ja de més d'una generació la que Jaume Vicens Vives anomenà «escola històrica de Girona»; escola que si no respon al criteri restringit d'escola metodològicament homogènia, si que caracteritza un nucli d'investigadors mai interromput des de fa ja més d'un segle amb el punt en comú de la preocupació per enaltir la història local i connectar-la amb els grans corrents de la Història. 3, en aquest volum es fa

la síntesi entre, a) els habituals col·laboradors dels «Anales», companys de Sobrequés. b) els companys barcelonins, universitaris, de l'historiador gironí i c) les noves generacions d'historiadors gironins que en foren deixebles a l'Institut o al Col·legi Universitari. Aquesta confluència de diversos sectors dóna com a resultat un volum especialment ric i divers on són freqüents temes prou innovadors que mai no havien estat abans tractats en aquesta publicació, al costat de noves aportacions sobre temes freqüents i importants.

Crec que tots aquests elements justifiquen sobradament aquesta nota. I d'altra banda crec que és important de donar a conèixer la tasca de l'IEG perquè altrament en l'esforç que s'hi realitza té una escassa divulgació, reduint-ne en conseqüència la importància. És doncs important i urgent que els gironins coneguin l'IEG, en siguin socis i sàpiguen valorar la tasca que s'hi realitza.

De fet quan la cultura catalana tingui un plantejament autònom i perfectament descentralitzat em sembla evident que l'Institut d'Estudis Gironins està destinat a ser el gran Institut d'Estudis de les comarques gironines, vinculat a nivell de Delegació amb l'Institut d'Estudis Catalans. Que el ritme de les transformacions positives i eficaces del país ens permeti de veure-ho ben aviat.

Joaquim NADAL i FARRERAS

Autors diversos:

EL PALEOLÍTIC A LES COMARQUES GIRONINES

Girona, Associació Arqueològica de Girona - Caixa d'Estalvis Provincial, 1976.

Amb motiu de la visita oficial que el dia 30 de setembre de 1976 va fer el IXè. **Congrés Internacional de Ciències Prehistòriques i Protohistòriques (U.I.S.P.P.)** a la nostra terra a fi de visitar e's jaciments de Serinyà i les Mostres preparades a l'efecte en el Museu Comarcal de Banyoles i a la Fontana d'Or de Girona, es va decidir l'edició d'un treball de síntesi sobre els nous descobriments fets a partir de 1972 sobre cultures humanes arcaïques identificades a les comarques gironines.

El llibre acuradament editat presenta un esforç i un treball d'equip de persones repartides per totes les comarques gironines, que van investigar junt a científics molt qualificats, les primeres cultures humanes deixades pels homes que en temps remots del Paleolític Inferior van ocupar i van viure en el nostre país. El treball d'equip va ésser coordinat pel Servei d'Investi-

gacions Arqueològiques de la Diputació de Girona, per l'Associació Arqueològica de Girona i pel Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, i editat gràcies a la gentilesa de la Caixa d'Estalvis Provincial de Girona.

Nombroses fotografies, mapes, plànols i dibuixos a ploma sobre l'utilitatge utilitzat per l'home primitiu il·lustren profusament el text i el fan més comprensiu. Hi ha també un ampli resum en castellà, francès i anglès.

Comença el treball parlant de les estacions del Gironès: Puig d'en Roca (Girona), Pedra Dreta, Cau de les Goges i Cova de les Goges (Sant Julià de Ramis) i Campdurà en el lloc del mateix nom. Si l'estació solutriana del Cau de les Goges era ja coneguda des de fa temps, el Puig d'En Roca, complex d'estacions del Paleolític Inferior, amb abundant material, no va ésser descobert fins el 1974.

Segueix l'estudi sobre les cultures del Montgrí amb els jaciments del Cau del Duc de Torroella de Montgrí i Ullà respectivament, i la nova estació de Mas Blanch. La novetat que dóna a conèixer el text és que aquestes cultures del Montgrí són molt més antigues del que es creia fins fa poc. Molts útils treballs i fauna s'han descobert des de 1972 a 1976.

A la comarca de la Selva, s'han localitzat un nombre important d'estacions de superfície corresponents al Paleolític Inferior i Mitjà, amb material lític molta abundant. El seu enllaç amb les estacions del Puig d'En Roca i les estacions arcaïques del Rosselló són evidents. Estan situades principalment al sud de l'Onyar i la majoria de la indústria ha estat trobada en prominències entre els 96 i 230 metres d'altura.

Quant a la Garrotxa i a la seva part alta, el llibre ens parla de la «Cova dels Ermitons» (Vall de Llierca) corresponent al Paleolític Mitjà i de les estacions localitzades en terrasses fluvials del Llierca «Hort d'En Roca» i «Pont del Llierca» amb indústries que pertanyen al Paleolític Inferior, descoberts recentment. Aquest capítol compren també l'estudi d'una indústria en basalt trobada en la Vall d'Hostoles i una altra de tipus microlític descoberta prop de les Ansies.

El capítol s'acaba amb un treball molt interessant referit a la relació existent entre el vulcanisme olotí i l'arqueologia.

A continuació el treball descriu les estacions prehistòriques del Ripollès, (Tut de Fustanyà i Terrassa de Sant Joan) que presenten la particularitat de detectar la presència humana en terrenys de muntanya, que varen assolir des de la plana, aprofitant els corrents fluvials.

La segona part del volum es dedica a Serinyà i altres jaciments de la comarca de Ba-